

Beata Domańska

nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie

Szkoła Podstawowa nr 11 w Częstochowie

nauczyciel-doradca metodyczny

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie

„Nie bądźmy obojętni...”

– mój pomysł na innowację na lekcjach historii

Przedmiot historia oraz treści historyczne dla większości uczniów urodzonych w XXI wieku, otoczonych wszechobecną technologią, są opowieścią o tym, co się już dawno wydarzyło, zostało opisane na kartach książek i powinno być przedmiotem badań historyków. Nauczyciele historii każdego dnia spotykają się z wieloma wyzwaniami, zarówno dotyczącymi przedmiotu, procesu nauczania, jak i związanymi z ogólnymi aspektami edukacyjnymi, m.in. różnorodnością uczniów (uczniowie o różnym poziomie umiejętności, zainteresowaniach, ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz o różnych stylach uczenia się), budzeniem zainteresowania przedmiotem (historia nie zawsze jest dla wszystkich uczniów równie fascynująca), rozwojem technologicznym, krytycznym myśleniem, ocenianiem i byciem ocenianym czy organizacją czasu pracy. Wyzwania te wymagają od nauczycieli historii wszechstronnej oraz nieustannie aktualizowanej wiedzy, a także elastyczności, zaangażowania, ciągłego rozwoju zawodowego oraz kreatywności i nowatorstwa w dostosowywaniu procesu nauczania do potrzeb i wymagań współczesnych uczniów.

Jedną z możliwości, aby lekcje historii uczynić ciekawymi, czyli angażującymi uczniów XXI wieku (pokolenia Z oraz pokolenia α), może być realizacja innowacji metodycznej, organizacyjnej lub programowej będącej z definicji działaniem nowatorskim, mającym na celu poprawę jakości pracy szkoły.

27 stycznia 2020 r. w 75. rocznicę wyzwolenia obozu Auschwitz, były jej więzień oraz znany historyk i dziennikarz — Marian Turski, powiedział: „Bądźcie wierni przykazaniu. Jedenaste przykazanie: nie bądź obojętny, bo jeżeli nie, to się nawet nie obejrzyście jak na was, jak na waszych potomków, *jakieś Auschwitz* nagle spadnie z nieba”. Słowa te stały się inspiracją do zrealizowania przeze mnie całorocznej innowacji metodycznej adresowanej do uczniów klasy VIII. Innowacja o nazwie **„Nie bądźmy obojętni...”**, której zagadnienia opracowałam w oparciu o podstawę programową kształcenia ogólnego dla II etapu edukacyjnego, uzupełniając i poszerzając ją, realizowana była podczas lekcji historii oraz na zajęciach z wychowawcą.

Obojętność wobec otaczającej nas rzeczywistości, także tej związanej z dziejami świata i naszego narodu, prowadzi do zapomnienia i utraty części człowieczeństwa. Dlatego budzenie przekonania, że nie można budować przyszłości bez pamięci historycznej, bez kształtowania szacunku do

dziedzictwa narodowego oraz wyrabiania poczucia troski o pamiątki i zabytki historyczne jest niezwykle istotnym elementem pracy nauczyciela historii. „Celem edukacji jest nie tylko piękny umysł, ale także piękny i dobry człowiek” — to słowa XIV Dalajlamy, które psycholog i popularyzator nauki Daniel Goleman przypomina na stronach książki „Siła dobra”, kreśląc wizję edukacji przyszłości przywódcy Tybetańczyków. Człowiek, który potrafi wyjść poza własne egocentryczne „ja”, powinien być nadrzędnym celem edukacji we wszystkich jej aspektach.

Zamierzeniem innowacji **„Nie bądźmy obojętni...”** było uświadomienie uczniom klasy VIII, że ludzie będący dzisiaj postaciami historycznymi żyli/istnieli naprawdę: cierpieli, kochali, marzyli, odczuwali radość i smutek, ból i nadzieję. Nie tylko życie ludzi współczesnych jest prawdziwe i nie tylko na teraźniejszości powinniśmy się koncentrować, jak powiedział Jan Paweł II: „Nie żyje, nie kocha, nie umiera się — na próbę”.

Celami szczegółowymi zrealizowanej przeze mnie innowacji było:

- motywowanie uczniów do pogłębiania wiedzy historycznej;
- rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia oraz refleksyjnego przetwarzania tekstów kultury, takich jak film dokumentalny, film fabularny, utwór muzyczny;
- doskonalenie umiejętności wyszukiwania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz prezentacji w różnych postaciach, w tym posługiwania się TIK;
- poprawa jakości funkcjonowania zespołu klasowego ze szczególnym uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Podczas realizacji innowacji **„Nie bądźmy obojętni...”** podjęta została próba spojrzenia na przeszłość oczami ludzi, którzy ją tworzyli, empatycznego ujęcia analizy i interpretacji historycznej w odniesieniu do treści podstawy programowej przedmiotu historia w klasie VIII obejmujących chronologicznie okres II wojny światowej, PRL-u, „zimnej wojny” oraz upadku komunizmu — czyli czasy, których świadkowie nadal żyją. Uczniowie uczestniczyli w lekcjach historii wzbogacanych przez fragmenty filmów dokumentalnych, filmów fabularnych, utworów muzycznych, dzięki którym z większym zainteresowaniem i zrozumieniem dotykali świata, który przeminął. Konfrontowali się z postaciami, okolicznościami i wydarzeniami, z którymi nigdy nie spotkaliby się w rzeczywistości. Ósmoklasiści pracowali nad empatycznym odbiorem dziejów najnowszych, uczestnicząc w zajęciach kształtujących współodczuwanie, uważną obecność oraz wdzięczność. Elementem innowacji była również realizacja projektu, obejmującego trzy bloki tematyczne:

- a) „Gdybym urodził się w czasach II wojny światowej, chciałbym być jak...” — podczas realizacji, którego uczniowie podjęli próbę przedstawienia postaci historycznej, tworząc specjalne konta w aplikacji Instagram i Facebook,
- b) „Żyłem w czasach PRL-u” — przeprowadzenie i zaprezentowanie na forum klasy wywiadu ze świadkiem historii PRL-u;

c) „Jesteśmy częstką historii – problemy współczesnego świata” – tworzenie tablic detektywistycznych, będących próbą dostrzeżenia analogii i powiązań pomiędzy wydarzeniami historycznymi a współczesnością oraz refleksji nad czasami, w których żyjemy. Czasami, które są dla współcześnie żyjących bardzo szybko odchodzącą w przeszłość historią.

Jako nauczyciele historii nie tylko realizujemy program i przekazujemy wiedzę. Staramy się także, wykorzystując osiągnięcia z zakresu neurodydaktyki, rozbudzać ciekawość poznawczą uczniów oraz ich motywację do nauki historii. Kształtujemy kompetencje kluczowe, w tym szczególnie istotne w XXI wieku kompetencje 4K, tj. kreatywność, kooperację, krytyczne myślenie i komunikację. Ucząc o przeszłości, mamy świadomość, że przygotowujemy młodych ludzi do życia w nieznanym świecie przyszłości.

Zwracamy zatem uwagę na istotę funkcjonowania młodego człowieka we współczesnym świecie. Człowieka świadomego historii swojego narodu, znającego problemy współczesnego świata oraz wagę zasad moralnych w obecnej rzeczywistości. Uważliwiamy naszych uczniów na bolączki ludzkości, jedność człowieczeństwa, odpowiedzialność za siebie i innych oraz kształtujemy zainteresowanie przeszłością własną, swojej rodziny oraz historią lokalną i regionalną – „**nie bądźmy obojętni**”.

Beata Domańska

